

Nr 79.

Av herrar Bondeson och Ljunggren, *angående skrivelse till Konungen med begäran om utredning och förslag i fråga om vissa tillägg och ändringar i förordningen om kommunalstyrelse på landet.*

I § 29 i förordningen om kommunalstyrelse på landet stadgas, att för val av kommunalfullmäktige skall kommun med mer än 10,000 invånare indelas i valkretsar. Är kommunen delad i valkretsar, bildar varje valkrets ett valdistrikt. Därest det till följd av samfärd-förhållandena eller andra orsaker finnes lämpligt, må kommun, som ej är delad i valkretsar, ävensom valkrets delas i två eller flera distrikt.

Är kommun delad i flera valdistrikt för val av landstingsmän, utgör sådant valdistrikt jämväl valdistrikt för kommunalfullmäktigeval.

Äro i kommun flera valdistrikt, äger röstberättigad valrätt utöva allenast vid valförrättning inom det valdistrikt, där han är mantalsskriven.

Det kan förefalla, som om genom dessa bestämmelser vore väl sörjt för, att en kommun må kunna ordna valförrättningen på det mest praktiska och ändamålsenliga sättet både ur valförrättarens och valmännens synpunkt. Så är dock ingalunda alltid förhållandet.

Det finnes många kommuner, så beskaffade, att en uppdelning i valdistrikt, som betingas av folkmängdens storlek, icke uppfyller det därmed eftersträfvade praktiska syftet, och där i stället ett utsättande av valförrättningen å tvenne platser bättre skulle tillgodose de fördelar man velat vinna med distriktindelningen. Särskilt gäller detta om kommuner, som i sig innesluta större industrisamhällen.

Den anordning, som härutinnan var provisoriskt gällande för 1919, visade sig däremot synnerligen ändamålsenlig.

Enligt densamma skulle enl. § 2 valförrättningen äga rum å det ställe, där kommunal- eller distriktstämman vanligen hålles. Endera förrättningsdagen kunde dock valet äga rum å tillgänglig lokal inom annan del av kommunen eller distriktet, därest ordföranden i vederbörande kommunal- eller distriktstämman med hänsyn till samfärdsförhållandena eller andra orsaker inom kommun eller distrikt prövade detta erforderligt.

Därest ordföranden utsatte valförrättningen å annan lokal än den sedvanliga stämmolokalen, ägde han jämväl, där förhållandena så påkallade, förordna, att valförrättningen å lokal, som senare användes, icke skulle taga sin början förrän å andra dagen efter nästföregående förrättningsdag, dock att endera förrättningsdagen, på sätt i § 1 första stycket stadgades, skulle vara en söndag.

Enligt § 4 kunde, då synnerliga skäl därtill voro, valförrättningen utsättas jämväl å en påföljande tredje förrättningsdag å tillgänglig lokal inom sådan del av kommunen eller distriktet, där förrättning icke å första eller andra förrättningsdagen skulle hållas.

Enligt § 5 var valman oförhindrad att avgiva sin röst, vilken av de för valen utsatta förrättningsdagarna han helst önskade, å den för denna dag bestämda lokalen.

Enligt § 9 skulle ovannämnda bestämmelser i tillämpliga delar gälla även för val av stadsfullmäktige och landstingsmän under våren 1919.

Motivet till denna för år 1919 gällande provisoriska lagstiftning var som bekant, att till följd av författningsreformen i slutet av 1918 kommunerna icke medhunno att genom valkrets- och distriktsindelning rusta sig för valen under 1919, då valmanskåren mer än fördubblades. Detta motiv har nu bortfallit, även om åtskilliga kommuner, såsom troligt är, ännu icke inrättat sig för den nya ordningen.

Men fördelarna av den provisoriska lagen äro dock, såsom ovan anförts, så väsentliga, att de väl motivera lagens fortsatta upprätthållande i tillgängliga delar.

Enligt vår uppfattning borde det icke vara oöverkomligt för konstitutionsutskottet att redan i år vidtaga sådana tillägg och förändringar i gällande förordning om kommunalstyrelse på landet, varigenom detta möjliggjordes. Vi förutsätta emellertid, att utskottet ogärna inlåter sig härpå, synnerligast som kommunalförordningen är föremål för en mera allmän revision och det måhända befinnes mest ändamålsenligt att upp-

taga prövningen av denna fråga i ett större sammanhang. Vid sådant förhållande hava vi så mycket större skäl att yrka på en skrivelse till Kungl. Maj:t, som då får särskild anledning att i en blivande proposition taga även detta ärende i betraktande. Under tiden kunde den provisoriska förordningen för 1919 i tillämpliga delar förklaras vara gällande tills vidare. Vi hemställa därför, att konstitutionsutskottet föreslår de härför nödiga bestämmelserna.

I anledning av vad sålunda anförts, få vi härmed hemställa,

att riksdagen måtte besluta att hos Kungl. Maj:t anhålla om utredning och förslag till sådana tillägg och förändringar i förordningen om kommunalstyrelse på landet, varigenom föreskrifterna i lagen av den 25 febr. 1919 angående val under våren 1919 av kommunal- och stadsfullmäktige samt av landstingsmän i tillämpliga delar måtte äga fortsatt giltighet i fråga om val av kommunalfullmäktige.

Stockholm den 21 januari 1920.

N. A. Bendeson.

August Ljunggren.